

BIỆN PHÁP SỬ DỤNG PHƯƠNG PHÁP THẢO LUẬN NHÓM TRONG GIẢNG DẠY MÔN HỌC TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC NGƯỜI HỌC

Phùng Thanh Hoa

Trường Đại học Công nghệ thông tin và Truyền thông – ĐH Thái Nguyên

TÓM TẮT

Hiện nay, năng lực hợp tác là một trong những năng lực quan trọng nhất của mỗi người. Quá trình phát triển năng lực hợp tác diễn ra không chỉ ở bên ngoài xã hội mà trong lĩnh vực giáo dục thì nó cũng dần đang trở thành một trong những xu thế giữ vai trò tất yếu. Một phương pháp dạy học để phân ánh xu thế ấy trong lĩnh vực giáo dục đó là phương pháp thảo luận nhóm. Khi phương pháp thảo luận nhóm được thực hiện tốt thì nó sẽ phát huy được tính tích cực, tính tự giác cho sinh viên để phát triển năng lực của bản thân. Trong bài viết này tác giả trình bày một số biện pháp sử dụng phương pháp thảo luận nhóm nhằm phát triển năng lực của người học thông qua việc giảng dạy môn học Tư tưởng Hồ Chí Minh.

Từ khóa: thảo luận nhóm; phương pháp dạy học tích cực; giảng dạy; dạy học nhóm; hợp tác nhóm nhỏ.

Ngày nhận bài: 18/3/2019; Ngày hoàn thiện: 16/5/2019; Ngày duyệt đăng: 30/5/2019

MEASURES TO USE GROUP DISCUSSION METHOD IN TEACHING HO CHI MINH THOUGHT UNDER THE ORIENTATION OF STUDENT CAPACITY DEVELOPMENT

Phung Thanh Hoa

TNU - University of Information Technology and Communication

ABSTRACT

Currently, cooperation capacity is one of the most important forces of each person. Capacity development process occurs not only cooperate in outside society in the field of education, it is also gradually becoming a trend in the inevitable role. A teaching method to reflect that trend in the field of example is the method of group discussion. When the group discussion method is well implemented, it will promote the positive and self-discipline for students to develop their own capabilities. In this article the author presents a number of measures using group discussion method to develop the capacity of students through teaching subjects Ho Chi Minh Thought.

Keywords: group discussion; active teaching method; teaching; group teaching; small group cooperation

Received: 18/3/2019; Revised: 16/5/2019; Approved: 30/5/2019

Email: pthoa@ictu.edu.vn

1. Đặt vấn đề

Cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 đã và đang tác động tới tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội và lĩnh vực giáo dục cũng không nằm ngoài quy luật ấy. Qua quá trình dạy học con người nắm bắt, chiếm lĩnh được tri thức và làm chủ được cuộc sống của mình. Giảng viên muốn chủ động nắm bắt được tri thức thì cần phải có một phương pháp dạy học phù hợp. Trên thực tế, trong quá trình dạy học giảng viên đã và đang sử dụng rất nhiều những biện pháp dạy học khác nhau: thảo luận nhóm, giải quyết tình huống có vấn đề, bể cá vàng.... Trong tất cả những phương pháp dạy học tích cực ấy thì phương pháp thảo luận nhóm (PPTLN) có vẻ được coi là phương pháp tối ưu nhất. PPTLN đã phát huy được tính chủ động, tích cực của sinh viên trong quá trình học tập Nghị quyết số 29, Hội nghị lần thứ 8 BCH Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam khóa XI nhấn mạnh: “*Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ và đồng bộ các yếu tố cơ bản của giáo dục, đào tạo theo hướng coi trọng phát triển phẩm chất, năng lực của người học*” [1, tr. 27].

Tư tưởng Hồ Chí Minh là môn học sẽ giúp cho sinh viên hiểu được một cách có hệ thống những giá trị của tư tưởng của Hồ Chí Minh về các vấn đề cơ bản của cách mạng Việt Nam từ cuộc cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân tới cách mạng xã hội chủ nghĩa. Thêm nữa, thông qua môn học sẽ giúp cho sinh viên có khả năng vận dụng sáng tạo những tư tưởng, lý luận đó vào thực tiễn cuộc sống. Tuy nhiên, phương pháp dạy học chưa thật sự hợp lý cộng thêm thiếu sự phong phú, đa dạng đã làm hạn chế một phần hứng thú của sinh viên với các môn lý luận chính trị nói chung và tư tưởng Hồ Chí Minh nói riêng. Trên thực tế, một bộ phận không nhỏ sinh viên chưa thấy được ý nghĩa của môn học, chưa có hứng thú học tập làm cho hiệu quả mang lại của môn học chưa thật sự cao. Vì vậy, một yêu cầu cấp bách cần thiết đặt ra là làm như thế nào để có thể nâng cao được hiệu quả giảng dạy cho môn học này.

2. Nội dung

2.1. Vài nét về phương pháp thảo luận nhóm

PPTLN hay phương pháp dạy học theo nhóm nhỏ là phương pháp đã tồn tại từ rất lâu trong lịch sử. Ngay từ thời Cổ đại thì vấn đề mà các nhà giáo dục quan tâm đó là dạy học như thế nào và người học học ra sao? Trong xã hội Trung Hoa thì Khổng Tử (551-479 TCN) đã khẳng định: “*trong ba người đi tất có một người là thầy ta*” [5, tr. 22]. Với quan niệm của Khổng Tử chúng ta một điều ông đã đề cao sự tương tác giữa người dạy và người học, giữa những người học với nhau. Tiếp theo thời kì triết học Hy Lạp và La Mã cổ đại nhà triết học Socrat vĩ đại (469-399 TCN) đã đề ra phương pháp Socrat để phát hiện và tìm ra chân lý với tinh thần “*nhận thức chính mình*”. Người Việt Nam cũng có câu thành ngữ “*Học thầy không tày học bạn*”. Đây có thể coi là những hình thức sơ khai đầu tiên của việc học tập theo mô hình hợp tác nhóm nhỏ. Ngày nay, PPTLN được coi là một trong những phương pháp dạy học tích cực trên cơ sở kế thừa phương pháp dạy học trong lịch sử trước đó.

Nhóm là tập hợp số ít người hoặc sự vật được hình thành theo những nguyên tắc nhất định, tụ tập với nhau để cùng làm một việc. Nhóm còn được quan niệm là hoạt động có ý thức của con người bao gồm một tập hợp người (hai hoặc trên hai người) được xác định bởi các mối quan hệ tương tác, đặc biệt là có cùng mục đích và cùng chia sẻ mục tiêu chung.

Thảo luận nhóm hay hợp tác nhóm nhỏ là phương pháp dạy học trong đó từ những nhóm lớn được chia thành những nhóm nhỏ hơn. Trong quá trình thảo luận nhóm, sinh viên có thể tiến hành tham gia vào quá trình bàn bạc trao đổi ý kiến, trình bày quan điểm của mình về một nội dung nào đó dưới sự điều khiển của giảng viên nhằm đạt được kết quả cao nhất. Đây là phương pháp mà trong đó tính tích cực của sinh viên được phát huy một cách tối đa. “*Thảo luận nhóm là phương pháp trong đó nhóm lớn (lớp học) được chia thành những nhóm nhỏ để tất cả các thành viên trong lớp đều được làm việc và thảo luận về một chủ đề cụ thể và đưa ra ý kiến chung của nhóm mình về vấn đề đó*” [2, tr. 223].

Trong cuốn giáo trình “Nghiên cứu thị trường” có viết: “*Thảo luận nhóm là một kỹ thuật thu thập dữ liệu phổ biến nhất trong dự án nghiên cứu định tính. Việc thu thập dữ liệu được thực hiện qua hình thức thảo luận giữa các đối tượng nghiên cứu với nhau dưới sự dẫn hướng của nhà nghiên cứu. Nhà nghiên cứu trong trường hợp này được gọi là người điều khiển chương trình.*” [6, tr. 78].

Ưu điểm của PPTLN

+ Thứ nhất, thông qua PPTLN thì sinh viên sẽ hình thành được một phương pháp tự học phù hợp và hơn nữa sinh viên cũng sẽ biết cách thức trình bày và giải quyết các vấn đề một cách cụ thể và rõ ràng nhất.

+ Thứ hai, với PPTLN thì tinh thần tích cực, ý thức tự giác, ý thức trách nhiệm đối với bản thân mình của sinh viên được phát huy một cách tối đa.

+ Thứ ba, trong quá trình tiến hành thảo luận sinh viên sẽ có sự trao đổi, tiếp xúc với nhau nhiều nhất qua đó sẽ tạo điều kiện có sự gần gũi với nhau hơn để từ đó có thể tiếp thu và học hỏi kinh nghiệm lẫn nhau.

+ Thứ tư, PPTLN tạo điều kiện để sinh viên thể hiện bản lĩnh, sự tự tin trong khả năng diễn thuyết của mình

+ Thứ năm, thông qua thảo luận nhóm sẽ giúp sinh viên có khả năng lắng nghe, tiếp thu, chia sẻ ý kiến phản hồi từ những sinh viên khác một cách hiệu quả nhất.

Tuy nhiên, PPTLN cũng bộc lộ một số những hạn chế nhất định.

Hạn chế của PPTLN

+ Thứ nhất, PPTLN với những lớp có số lượng sinh viên đông thì thảo luận nhóm sẽ mất rất nhiều thời gian. Bởi chỉ có thể tách thành những nhóm với số lượng sinh viên ít thì mới có thể mang lại được hiệu quả cao nhất.

+ Thứ hai, đối với nhóm thảo luận không phải sinh viên nào cũng tích cực, chịu khó mà có một số ít sinh viên lười làm việc nhó nên sẽ nảy sinh tình trạng thụ động, ý nại. Vì vậy, trong quá trình cho điểm giáo viên cần căn cứ vào khả năng tham gia hoạt động nhóm của mỗi thành viên không thì sẽ dẫn tới sự không công bằng.

+ Thứ ba, những môn học chính trị đòi hỏi phải cập nhật liên tục những thông tin do đó giảng viên phải có sự mềm dẻo, linh hoạt và nhạy bén để có thể giải quyết mọi vấn đề một cách thuyết phục nhất. Điều này không phải giảng viên nào cũng làm được nên sẽ dẫn tới tình trạng hình thức, sinh viên không hứng thú và làm việc đối phó, không tham gia nhiệt tình vào buổi thảo luận.

2.2. Biện pháp sử dụng PPTLN trong giảng dạy môn học Tư tưởng Hồ Chí Minh nhằm phát triển năng lực người học.

Bước 1: Xây dựng chủ đề thảo luận

Trước khi thảo luận mỗi nhóm cần có chủ đề thảo luận hay tình huống thảo luận của nhóm mình. Giảng viên tiến hành lựa chọn các chủ đề để sinh viên chuẩn bị. Giảng viên có thể cho chủ đề trước sau đó sinh viên về nhà thu thập tài liệu và chuẩn bị bài theo chủ đề đã nhận được. Một vài gợi ý về chủ đề thảo luận:

Chủ đề 1: Trong quan điểm về những nguyên tắc xây dựng đạo đức mới, anh (chị) hãy giải thích vì sao “Phải tu dưỡng đạo đức suốt đời”.

Chủ đề 2: Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng viết: “Nước ta là nước dân chủ, địa vị cao nhất là dân, vì dân làm chủ”.

Anh (chị) hãy làm rõ quan điểm trên.

Chủ đề 3: Phân tích nguyên tắc “Xây phải đi đôi với chống”

Ngoài ra, giảng viên có thể cho sinh viên chuẩn bị một vài bài tập tình huống tranh luận đối kháng trực tiếp.

Ví dụ: Trong sách giáo trình tư tưởng Hồ Chí Minh có viết:

“*Theo Hồ Chí Minh, khi bước vào thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội, nước ta có đặc điểm lớn nhất là một nước nông nghiệp lạc hậu tiến lên chủ nghĩa xã hội không phải kinh qua giai đoạn phát triển tư bản chủ nghĩa.*” [3, tr. 115]

Bỏ qua TBCN tức là:

Quan điểm 1: Bỏ qua tất cả các yếu tố thuộc về CNTB.

Quan điểm 2: Bỏ qua những yếu tố lạc hậu, phản tiến bộ, kế thừa và phát triển những yếu tố tích cực của CNTB.

Anh (chị) hãy đứng về phía một quan điểm

mà mình (nhóm mình) lựa chọn. Lập luận và tranh luận với bạn (nhóm bạn) để bảo vệ chính kiến.

Bước 2: Tổ chức tiến hành thảo luận

- Tiến hành chia nhóm và vị trí chỗ ngồi của nhóm

Công tác đầu tiên là chia nhóm. Giảng viên lấy căn cứ dựa vào danh sách lớp xem có bao nhiêu thành viên để chia nhóm thảo luận cho phù hợp. Mỗi nhóm thảo luận có khoảng 5-6 sinh viên. Các thành viên trong nhóm tự có trách nhiệm bàn bạc với nhau về công việc về phân công ai là người đại diện cho nhóm (hay nhóm trưởng). Khi buổi thảo luận tiến hành thì tất cả các thành viên cần thể hiện tinh thần đoàn kết bằng cách tập trung thành nhóm ngồi một chỗ nhất định. Giảng viên có thể chủ động phân chia nhóm thảo luận theo danh sách lớp hoặc có thể để các thành viên tự nguyện nhận nhóm với nhau nhưng phải đảm bảo quân số. Khi tiến hành thảo luận thì nhóm trưởng có thể trình bày hết hoặc phân chia mỗi thành viên trình bày một nội dung.

- Tiến hành quá trình giao nhiệm vụ

Sau khi phân nhóm, bố trí vị trí chỗ ngồi cụ thể cho từng nhóm xong thì bắt đầu công việc tiến hành thảo luận. Từng nhóm trình bày bài thảo luận theo đúng chủ đề. Giảng viên có thể tự phân công chủ đề hoặc cho các nhóm bốc thăm. Lưu ý hết sức quan trọng là trong nhóm điểm của các thành viên không giống nhau. Giảng viên có thể cộng thêm điểm với những cá nhân tích cực và cũng có thể trừ điểm với những cá nhân vi phạm. Vì vậy, giảng viên cần có sự theo dõi lớp một cách sát sao để cho điểm một cách chính xác nhất và đảm bảo sự công bằng.

Mỗi chủ đề sẽ được thực hiện trong một tiết học bao gồm cả thời gian trình bày, thời gian hỏi và thời gian trả lời. Các thành viên trong nhóm thảo luận có trách nhiệm nghe và trả lời câu hỏi của các nhóm chưa thảo luận và ngược lại cũng có thể đặt câu hỏi cho các thành viên của nhóm khác.

- Trình bày bài thảo luận và tranh luận

Mỗi nhóm cử một đại diện lên trình bày bài báo cáo có thể là nhóm trưởng hoặc bất kì

một thành viên nào của nhóm. Trong quá trình tiến hành thảo luận để làm cho bài của nhóm mình thêm phong phú và sinh động hơn thì sinh viên có thể kết hợp sử dụng những biện pháp khác nhau như: trình chiếu slide, thuyết trình miệng, viết bảng, trình bày trên khổ giấy lớn... Giảng viên lúc này bao quát, hoạt động của các sinh viên còn lại. Có những chủ đề sẽ thu hút sinh viên tham gia một cách thậm chí có thể tạo ra sự tranh luận đôi khi mang tính chất đối kháng, căng thẳng. Vì vậy, giảng viên lúc này đóng vai trò là người điều hoà giảng quyết những tranh luận và kịp thời làm dịu bớt đi không khí căng thẳng.

Ví dụ:

Trong những tiền đề tư tưởng – lý luận hình thành Tư tưởng Hồ Chí Minh thì tiền đề nào là quan trọng nhất?

Một là: những giá trị của truyền thống dân tộc

Hai là: sự kết hợp của yếu tố tinh hoa văn hoá nhân loại

Ba là: vai trò của chủ nghĩa Mác – Lênin.

Trong quá trình thảo luận để tránh bị lạc hướng, lạc chủ đề thì giảng viên có thể đưa ra một vài câu hỏi khác nhau để định hướng cho sinh viên đi đúng chủ đề. Đồng thời, với một số sinh viên còn rụt rè, không dám thể hiện bản thân, không tự tin đứng trước lớp thì giảng viên cũng cần có những giải pháp thích hợp để khuyến khích sinh viên chủ động, kịp thời nắm bắt tri thức theo kịp chủ đề trong khi thảo luận.

Bước 3: Tổng kết, đánh giá

+ Giảng viên với vai trò là người hướng dẫn, cố vấn học tập cho sinh viên cần đưa ra hệ thống kiến thức chuẩn để khẳng định lại vấn đề để cho những tranh luận, những ý kiến phản hồi của sinh viên có một đáp án đầy đủ và chính xác nhất.

Ví dụ:

Với câu hỏi: Tiền đề nào là quan trọng nhất trong sự hình thành Tư tưởng Hồ Chí Minh?

Giảng viên khẳng định vai trò của chủ nghĩa Mác – Lênin, giá trị của chủ nghĩa Mác – Lênin là tiền đề quan trọng nhất trong sự hình thành tư tưởng Hồ Chí Minh. Bởi Hồ Chí

Minh đã khẳng định: "*Bây giờ học thuyết nhiều, chủ nghĩa nhiều, nhưng chủ nghĩa chân chính nhất, chắc chắn nhất, cách mệnh nhất là chủ nghĩa Lênin*" [4, tr. 128].

+ Bước tiếp theo, giảng viên đưa ra những nhận xét đối với từng nhóm thảo luận về từng vấn đề cụ thể. Những vấn đề ấy bao gồm cả tác phong của người thuyết trình, nội dung bài báo cáo, khả năng diễn đạt, trình bày, ngôn từ, quá trình tham gia trả lời câu hỏi do các nhóm thảo luận khác đặt ra... Đó là những tiêu chí, những căn cứ, những điều kiện để giảng viên cho điểm nhóm thảo luận.

+ Kết thúc sau khi tất cả các nhóm tiến hành thảo luận xong thì giảng viên đánh giá và cho điểm hoạt động của sinh viên. Giảng viên có thể lấy điểm thảo luận nhóm làm điểm một bài kiểm tra hoặc có thể cộng vào điểm chuyên cần cho sinh viên hoặc cũng có thể thay thế bài kiểm tra với những sinh viên thiếu bài.

* Một số biện pháp nhằm nâng cao chất lượng của việc sử dụng PPTLN trong giảng dạy môn học Tư tưởng Hồ Chí Minh theo định hướng phát triển năng lực người học.

Thứ nhất, với giảng viên thì bài giảng phải bám sát giáo trình. Đồng thời trong quá trình giảng dạy cũng phải bám sát thực tiễn, thực hiện đúng chủ trương, đường lối, chính sách pháp luật của Đảng và Nhà nước.

Thứ hai, trong mỗi buổi thảo luận thì giảng viên cần phải có phân bổ thời gian hợp lý. Trong giảng dạy phải không ngừng đổi mới phương pháp giảng dạy, nâng cao trình độ, liên tục cập nhật thông tin một cách nhanh nhất và chính xác nhất để truyền đạt và giáo dục cho sinh viên.

Thứ ba, trong quá trình tham gia thảo luận sinh viên phải có tinh thần trách nhiệm cao. Yêu cầu tất cả các sinh viên đều phải tham gia vào giờ thảo luận, không được ý ngại, lười biếng... Vì vậy, mới đảm bảo được sự tương tác, giao lưu giữa tất cả các thành viên trong nhóm thảo luận.

Thứ tư, luôn đảm bảo sĩ số của lớp thảo luận dưới 40 sinh viên để đảm bảo cho tất cả sinh viên được tham gia trình bày, đóng góp ý

kiến, tranh luận trong giờ thảo luận. Nếu lớp quá đông chia thành nhiều nhóm sẽ ảnh hưởng tới thời gian học lý thuyết còn nếu nhóm quá đông thì hiệu quả mang lại không cao.

3. Kết luận

Quá trình giảng dạy các môn học lý luận chính trị trong đó có môn học Tư tưởng Hồ Chí Minh đã mang lại một hơi thở mới cho người học. Muốn cho sinh viên có sự hứng thú với những môn học được coi là khô khan, khó hiểu, trừu tượng thì giảng viên cần phải có sự vận dụng linh hoạt các phương pháp dạy học khác nhau đồng thời phải nâng cao chuyên môn, nghiệp vụ, cập nhật tình hình hình thực tiễn một cách nhạy bén, nhanh nhất và chính xác nhất.

Một trong những nhiệm vụ trong việc thực hiện nâng cao hiệu quả học tập của các môn học đó là cần đổi mới phương pháp giảng dạy để nhằm phát triển năng lực tư duy cho người học. Đây là nhiệm vụ trọng tâm, xuyên suốt không chỉ của cá nhân mỗi giảng viên dạy lý luận chính trị mà còn là nhiệm vụ trọng tâm, lâu dài của Nhà trường cũng như của bộ môn. Đổi mới phương pháp giảng dạy để phù hợp với bối cảnh thực tiễn của thời đại, để nâng cao chất lượng, hiệu quả của các môn học, để nâng cao năng lực tư duy, phát triển năng lực của người học... Nếu chúng ta thực hiện được tốt tất cả những điều trên sẽ góp phần quan trọng vào sự nghiệp đổi mới căn bản, toàn diện nền giáo dục, đào tạo nước nhà để từ đó góp phần xây dựng đất nước ngày càng văn minh, hiện đại hơn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Hội nghị lần thứ 8 BCH Trung ương khóa XI*, Văn phòng trung ương Đảng, Hà Nội, 2013.
- [2]. Đinh Văn Đức - Dương Thuý Nga, *Phương pháp dạy học môn Giáo dục công dân ở trường THPT*, Nxb Đại học Sư phạm Hà Nội, Hà Nội, 2009.
- [3]. Giáo trình *Tư tưởng Hồ Chí Minh*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2016.
- [4]. Hồ Chí Minh, Toàn tập, Tập 10, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2002.
- [5]. Nguyễn Lân, *Lịch sử giáo dục học thế giới*, Nxb Giáo dục, Hà Nội, 1958.
- [6]. Nguyễn Đình Thọ, *Giáo trình Nghiên Cứu Thị Trường*, Nxb Lao Động, Hà Nội, 2011.